СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LVIII. Ч. 243. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 19-го ЖОВТНЯ 1950. No. 243. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, OCTOBER 19, 1950. OL. LVIII.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

ВІЛЬНИЙ СВІТ ВЖИЄ СИЛИ ДЛЯ СТРИМАННЯ АГРЕСОРА, ВПЕВНЯЄ ТРУМАН

Сан Франціско, 17 жовтня. — У своїй промові, виголошеній в Вор Меморіял Опера Гавс при нагоді повороту з зустрічі з ген. Доглесом МекАртуром на острові Вейк, през. Труман зробив пробу вбити клин між Совєтську Росію і азійські народи, кажучи, що совєтський комунізм змагає до того, щоб перемінити їх на „колоніяльних невільників нового імперіялізму". У протиставленні до „нового імперіялізму в совєтському стилі" Труман запропонував „мирову спілку" азійських народів і Злучених Держав. Америка дасть матеріяли і технічну допомогу і не буде пробувати накидати їм „готового писаного начерку у відповідь на всі їхні складні проблеми". У вияві цих думок президент покликався на розмову з МекАртуром, який має велике знання „на кінці пальців" і тому треба ним покористуватися.

ПРЕЗИДЕНТ ТРУМАН, не зважаючи на дощеву погоду, мандрує вулицею в Сан Франціско до Вор Меморіял Опера Гавз, де він виголосив свою історичну промову на тему американської закордонної політики. Президент мандрує в товаристві своєї охорони зі Сікрет Сервіс та весело відповідає на привіти припадкових прохожих.

Америка не хоче ні клаптика землі в Азії

През. Труман заявив, що Совєтський мілітаризм приневолив Західній Світ оновити своє озброєння і що Захід не змінить свого напрямку, доки Росія не виявить, що вона бажає миру. „Ми підемо вперед з правдивим завзяттям у розбудові наших оборонних плянів" казав Труман і „ми не зменшимо наших змагань у висліді наших успіхів у Кореї.. Нашою єдиною ціллю в Кореї є завести мир і незалежність. Наші війська останунться там тільки так довго, як довго Обєднані Нації будуть їх потребувати для осягнення цих цілей. Ми не шукаємо земель або спеціяльних привілеїв. Нехай це буде ясне як хрусталь для всіх — ми не маємо агресивних намірів в Кореї або інших околицях Далекого Сходу чи де інакше. Ніяка країна в світі, яка справді хоче миру, не має підстави боятися Злучених Держав."

Совєтська обструкція проти миру

Згадуючи про складення Чартеру Обєднаних Націй перед пяти роками саме в цій залі, в якій президент промовляв він пригадав, що тоді Совєтська Росія обіцяла співпрацювати для розбудови тривалого миру. Одначе совєтський імперіялізм того не зробив. Замість працювати з іншими народами, Совєтська Росія змагала до поневолення інших народів. „Вона вступила на шлях нового імперіялізму в совєтськім стилі".

В Обєднаних Націях Совєтський Союз постійно уживав обструкції. Цілими місяцями Совєти бойкутували навіть Раду Безпеки. Агресія й погрози завоювань і обструкція в ОН викликали велике занепокоєння між народами, які змагали до миру. Відповідь вільного світу на агресію в Кореї вляли в ці нації нове довіря.

Сила вільних народів проти сили Совєтів

„Совєтський Союз і його колоніяльні сателіти втримують великі збройні сили в Азії і в Европі, де вони є постійною загрозою світового миру. Як довго вони вперто вживають їх на те, щоб залякувати інші країни, вільні люди в цілому світі мають тільки один вибір, якщо вони хочуть залишитися вільними. Вони мусять протиставити свою силу тамтій си-

(Докінчення на ст. 4-ій)

БЕВИН ПРО МОЖЛИВІСТЬ НОВИХ ВЕЛИКОДЕРЖАВНИХ ПЕРЕГОВОРІВ

В ЗБІЛЬШУВАНІЙ СИЛІ ЗАХОДУ БРИТАНСЬКИЙ МІНІСТЕР ДОБАЧУЄ СПРИЯТЛИВУ ОБСТАВИНУ ДЛЯ НОВОЇ ЗУСТРІЧІ ТРУМАНА, АТЛІ І СТАЛІНА

Лондон, 18. жовтня. — Британський секретар закордонних справ, Ернест Бевин, натякнув вчора в парляменті, що збільшувана сила західного світу та успішний його виступ проти агресії в Кореї могли б творити корисну атмосферу для нової спроби полагодження світових суперечностей безпосередніми розмовами між великодержавами. Він висловив публично тільки те, що в дипломатичних колах говориться „приватно" вже від довшого часу. Відповідаючи на запит в Палаті Громад, секретар Бевин не заперечив, хоча й безпосередньо не потверджував думки про евентуальну нову зустріч між президентом Труманом, премієром Атлі та Сталіном для безпосереднього обговорення спільних проблем та спроб поліпшення східно-західних стосунків. Він твердив, що Об'єднані Нації тепер розглядають американську пропозицію спільної акції в користь миру. Британія піддержує цю пропозицію. Тепер важливе, щоби Об'єднані Нації мали безсумнівні засоби для здержання агресії, бо це буде рівночасно опам'ятанням для кожного, хто плянує агресію, та створить сприятливу атмосферу для мирного вирівнання суперечностей. Акція Об'єднаних Націй, якщо буде доведена до успішного кінця, буде важливим кроком вперед в цьому змаганні. Проте, Бевин заявив: „По думці уряду Його Величности є важливим, щоби будь-які розмови між великими державами не були підмінкою пропозицій об'єднаної акції в справі миру. Уряд Його Величности в минулому не відмовлявся від безпосередніх нарад з іншими великими потугами, але минулий досвід не є під цим оглядом підбадьорюючим" І тому Бевин сам не вірить в можливість наладнання стосунків зі Совєтами безпосердніми переговорами, без єдино зрозумілого для Совєтів аргументу, який за цими переговорами промовляв би, іменно, — конкретної сили західних потуг.

ПРАКТИЧНІ ТРУДНОЩІ АМЕРИКАНСЬКОЇ ДОПОМОГИ ЮГОСЛАВІЇ

Београд, Югославія, 18. жовтня. — Грецький уряд відмовився відновити залізничу комунікацію з Югославією і це видвигає серіозні труднощі на випадок, як би Злучені Держави хотіли дати Югославії, загроженій голодом в наслідок посухи, пообіцяну допомогу. — Діло в тому, що грецькі порти і опісля транспорт залізницею до Югославії поважно приспішили б і полегшили б цю допомогу, ніж її перевіз через югославські порти на Адріятику.

ЗБІЛЬШЕННЯ ВИДАТКІВ НА ОБОРОНУ ШВЕЦІЇ

Стокгольм, 18. жовтня. — Шведський уряд у внесеному до парляменту проєкті нового бюджету домагається рекордової суми 202,000,000 долярів на оборонні видатки, що становить поверх 40,000,000 більше, в порівнянні з попереднім бюджетом. Окрему суму призначається на цивільну оборону.

АЛІЯНТИ НА ПІДСТУПАХ ДО ПЙОНҐЯНҐ

ЩЕ ТІЛЬКИ 8 МИЛЬ ВІДДАЛЕНІ ВІД ЧЕРВОНОЇ СТОЛИЦІ. — ПОВНЕ ЗАЛОМАННЯ КОМУНІСТИЧНОЇ ОБОРОНИ. — ЧЕРВОНІ „ВОЖДІ" ВТІКАЮТЬ ПЕРШІ.

Токіо, 18. жовтня. — Південно-корейські війська, що наступають з південного сходу, підійшли вчора вже на віддаль зору до Пйонґянґ, осідку комуно-корейського уряду, майже не натрапляючи на сподіваний ворожий спротив. Перші стежі цих військ віддалені ще тільки вісім миль від столиці та увійшли на її передмістя. Головні сили віддалені від неї ще на 12 миль. Рівночасно з півдня американські і британські війська вийшли вже з гір та поспішними темпами зближаються долиною до тої самої мети — Пйонґянґ, від якого віддалені ще тільки на около 20 миль. — Загально вважається, що комуністична столиця може впасти в аліянтські руки ще сьогодні. В своєму поході південно-корейські і аліянтські війська взяли вчора маси полонених та здобули величезні склади зброї і припасів. Рівночасно далеко на півночі південно-корейські війська здобули на східному побережжі індустріяльні центри Гунґнам і Гамгунґ, приблизно на половині дороги між 38-мою паралелею і властивим корейським північним кордоном. Ці міста, що раніше були часто об'єктом налетів аліянтської авіяції, творять найбільший індустріяльний центр в північно-східній Кореї, з великою хемічною промисловістю, та є вузлами всіх комунікаційних получень зі Сибіром. Ще тільки в деяких секторах фронту комуністичні фанатики пробують ставити опір, що вже не має жадного більшого значення. В противенстві до відношення на початку війни, аліянти мають тепер величезну перевагу в людях і воєнному матеріялі, — тоді як ворожі сили на очах „зникають". Авіяція теж вчора піддержувала похід сухопутніх військ безперервними атаками на фронті та в безпосередньому запіллі. З'єднання суперфортець продовжували нищити ворожі шляхи відвороту та інші воєнні об'єкти. Повітряна розвідка спостерегла сильні колони ворожих військ в добре замаскованому поході на північ від загроженої столиці Пйонґянґ. З-поза фронтової лінії одержано інформації, що червоні „вожді", які в червні почали аґресію та вже святкували свою перемогу, перші втекли зі столиці і правдоподібно теж з Кореї під охорону своїх совєтських і комуно-китайських опікунів.

КИТАЙ ЗНОВУ ОБВИНУВАЧУЄ АМЕРИКУ ЗА ПОРУШЕННЯ КОРДОНУ

Лондон, 18. жовтня. — Комуно-китайське пресове агенство передало сьогодні чергове обвинувачення свого уряду проти американської авіяції за здогадне порушення китайського кордону чотири рази в днях 13 і 14 жовтня. В повідомленні стверджується, що літаки перелетіли кордон і швидко завернули назад, хоча в одному випадку були загнались около дев'ять миль на китайську територію.

ТУРЕЦЬКІ ВІЙСЬКА ВИСАДИЛИСЬ В КОРЕЇ

Пусан, Корея, 18. жовтня. — Сьогодні в цьому порті почали висадку перші відділи турецьких військ, що в силі одної бригади та в кількості 5,190 вояків прибули морем до Кореї, щоб взяти участь в „поліційній акції" Об'єднаних Націй проти комуністичного аґресора. Командант висаджених частин висловив свою „заздрість", що головні бої вже відбулися та що їм навряд чи пощастить змірятись з большевиками, бо комуністична столиця і вся зорганізована комуністична оборона готові провалитися, ще заки наспіють дальші турецькі контингенти та заки вони будуть відправлені на фронт.

● Лідер в'єтмінґських комуністичних партизанів, Го Чі Мінг, заперечив повідомлення, що він плянує „війну на повну скалю" проти французів в Індо-Китаю.

АМЕРИКА ОЗБРОЇТЬ ДЕВЯТЬ ФРАНЦУЗЬКИХ ДИВІЗІЙ

Вашингтон, 17 жовтня. — Злучені Держави зобовязалися озброїти й дати повне устаткування девятьом французьким дивізіям на започаткування обєднаної армії Західної Европи, як це передбачене в Північно - Атлантійськім Пакті, до якого приступило 12 держав. Ця сила має бути вжита для спинення совєтської агресії. Рішення запало після цілотижневих завзятих дискусій, які подекуди грозили розбиттям переговорів між французькими представниками і департаментом стейту. Рішення важливе тим, що воно йде на зустріч французьким потребам як в Европі так і в Азії. Устаткування коштуватиме півтретя біліона долярів на початок і є найбільшим одноразовим дарунком Америки для якоїсь держави. Це є теж відповіддю Америки на побоювання Франції, що німецькі дивізії, озброєні Америкою, можуть стати загрозою для Франції. Німецькі дивізії, як це постановлено на конференції трьох потуг в Ню Йорку, мають теж бути включені в спільну европейську армію.

Постанову, дати Франції зброю з Америки, оприлюднено саме в часі, коли французький парлямент дискутує над фінансами для обнови озброєння. На підставі порозуміння, Франція має ще власним коштом озброїти одну свою дивізію, отже разом буде 10 французьких дивізій озброєних упродовж 1951 р. Росія вже тепер має під зброєю 170 дивізій, з них 27 перебувають у Східній Німеччині. Заки французькі дивізії будуть озброєні, Америка вже висилає матеріяли й устаткування до Індо-Китаю. Між новою зброєю є легкі бомбардувальники. Багато воєнних матеріялів, як сказано в комунікаті, буде перевезено з Кореї до Індо-Китаю з кінцем корейської кампанії. Секретар Ачесон одначе заявляє, що Америка не має зобовязань вислати свої війська до Індо - Китаю. Устаткування для дивізій у Франції висилається поспішно з Америки.

● Ізраїльський парлямент розв'язався та рішив проголосити нові вибори.

МОЖЛИВІСТЬ ПЕРЕНЕСЕННЯ ЗАХІДНО-НІМЕЦЬКОЇ СТОЛИЦІ ДО БЕРЛІНА

Берлін, 18. жовтня. — Німецька акція за перенесенням столиці Західно-Німецької Федеративної Республіки з Бонн до Берліна знаходить щораз більше зрозуміння і піддержку в аліянтських колах — стверджується тут з поінформованих джерел. Це головно після недільної виборчої комедії в совєтській зоні. Німці і аліянти вважають, що такий сміливий крок дав би їм черговий важливий аргумент в боротьбі за Німеччину, в якій вони тепер ведуть ініціятиву та наслідки якої виявилися хоч би голосуванням відтинками харчових карточок, при допомозі яких більшість населення совєтського сектору Берліна висловилося проти Совєтів. В намаганнях перенести західно-німецьку столицю до Берліна передбачується ще тільки можливість французької опозиції.

АМЕРИКА ПРОПОНУЄ МІЖНАРОДНУ АГЕНЦІЮ ДЛЯ ВІДБУДОВИ КОРЕЇ

Лейк Соксес, 18. жовтня. — Представник Злучених Держав в Економічній і Соціяльній Раді поширив вчора резолюцію в справі створення „Агенції О. Н. для Відбудови Кореї" з „генеральним агентом О. Н." на чолі. В Раді вже є дві інші пропозиції на цю тему, генерального секретаря Тріґве Лі і австралійська. Американська пропозиція різниться від інших тим, що вона узалежнювала б агенцію від Генеральної Асамблеї, а не від генерального секретаря, як це пропонує Тріґве Лі, тоді як Австралія пропонує підпорядкувати її твореній тепер Комісії О. Н. для Об'єднання і Відбудови Кореї. Проте, американська резолюція теж передбачує, що генерального агента для Кореї мав би рекомендувати Генеральній Асамблеї генеральний секретар. Наради в цій справі будуть продовжуватися. Об'єднані Нації приділюють максимальну увагу до потреб та можливостей якнайшвидшої відбудови знищеної комуністичною аґресією Кореї.

ДАЛЬШЕ ДИВУЮТЬСЯ ЗАГАДОЧНІЙ ТАКТИЦІ СОВЄТІВ

Вашингтон. — Від часу до часу московський уряд виявляє охоту вести переговори в справі замирення і тоді підшукує різні способи або різних людей, через яких він дає знак, що хоче миритися. Це викликує здивування навіть між людьми, що привикли до тактики Совєтів. Їм напр. дивне, чому Совєти не вживають до таких справ акредитованих дипломатів, у першу чергу американського амбасадора в Москві, або свого амбасадора в Вашингтоні. Остання спроба була зроблена Маліком через Бернарда Барука, якого Малік запитався, чому він не відвідав Москви. На це Барук відповів, що він думає, що його не хочуть бачити в Москві, а Малік відповів, хай пробує їхати тепер. Барук відмовився, кажучи, що він не є присмливий у Вашинґтоні, а крім того президент заявив, що політичні справи з Росією вирішуються тепер у Обєднаних Націях. З цієї нагоди стало відомим, що уряд не дивиться прихильно, коли хто пробує особисто говорити з чужою країною в прилюдних справах. Це тепер ще більше ускладнена справа, бо кожна думка, яку скаже якийсь совєтський представник, вважається в урядових американських колах за наперед передуманий політичний крок, яким послуговується Кремль для осягнення своїх цілей.

В АМЕРИЦІ

● **60 вищих поліційних урядовців** і самих поліціянтів уступили зі служби в Ню Йорку. Праця над дальшим розкриттям продажности поліції ведеться з невтомною енергією. Їй сприяє теперішня передвиборча ситуація, підчас якої є нагода на закиди й рекримінації.

● **2323 лікарів і дентистів** записалося до військової служби першого дня обов'язкової реєстрації у понеділок у самому місті Ню Йорк. На загальне обчислення з усіх міст треба ждати.

● **На саму солону воду**, з додатком порошку до печення („Вайкарбонейт оф сода") дораджують на першу поміч проти атомового поранення й іншого покалічення. Д-р Чарлс Л. Факс, який займається цією допомогою в Ню Йорку, каже, що впродовж 24 перших годин після покалічення треба випити 12 „пайнтів" такої води або пересічно 10 відсотків ваги свого тіла.

● **Джан Д. Рокефелер** дарував дол. 520,000 на будову дому Йонґ Вимен'с Крисчієн Ассосіейшен у Ню Йорку. Будова має коштувати дол. 6,000,000. Кошти покриють з жертв і дарів.

● **Доповняють** перепис населення з 1950 р. Хто не виповнив картки, коли був час, такому присилає влада бланкет з проханням його виповнити.

ВЕРХОВНИЙ СУД ПРИЗНАВ ФЕДЕРАЛЬНОМУ УРЯДОВІ ПРАВО ДО ПРИБЕРЕЖНИХ БАГАТСТВ

Вашинґтон. — Верховний Суд Злучених Держав вдруге признав право федерального уряду до природних багацтв, які находяться в приморських смугах під водою. Рішення вийшло в такий спосіб, що Верховний Суд відмовився розглядати поновно своє рішення в процесі стейтів Тексасу й Луїзіяни, яким признано, що прибережні підводні багатства належать до Злучених Держав як цілости, а не до поодиноких стейтів. Рішення запало в червні 1950 р., а попередньо, в справі стейту Каліфорнія, в 1947 р.

При розгляді скарги негрів з Флориди, що їм забороняється вживати міського майдану для забави в ґолф за виїмком понеділка, Верховний Суд ЗДА доручив Верховному Судові стейту Флорида скасувати своє рішення і признати, що негри мають право до вживання прилюдних майданів на рівні з білими людьми.

ПРОПОНУЄ „АМЕРИКАНСЬКУ ІМПЕРІЮ"

Лондон, 18. жовтня. — Дейвид Іклес, молодий консервативний член британського парляменту, твердив вчора на одному зібранні, що найкращим протиставленням „совєтській імперії" було б створення „американської імперії".

УКРАЇНСЬКИЙ ВІЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРИЗНАНИЙ НІМЕЦЬКИМ УРЯДОМ

Ректорат УВУ в Мюнхені повідомляє, що Баварський державний міністер культури й освіти, д-р А. Гундгаммер признав У. В. Університетові — декретом ч. XI. 60710 з 16 вересня 1950 всі академічні права. На підставі закону з 7. 6. 1933 (Державний Вісник ІС 985) пар. 2. уступу 2-го цей декрет дозволяє вживання всіх наділюючих УВУ-ом академічних титулів та признає йому право навчання нарівні з німецькими високими школами. Це право зобов'язує на терені всієї Союзної Німецької Республіки, згідно з німецькою конституцією. Цей декрет є вислідом довгих старань і праці Керівництва УВУ, яке від самих початків існування Університету з Мюнхені намагалося забезпечити цій Високій Школі міцні правні основи. Цим актом нав'язується до світлої традиції УВУ празького періоду і уможливлюється новим кадрам української студіюючої молоді здобувати академічне знання нести в світ вільну українську науку.

КОМУНО-КИТАЙ ВІДКИДАЄ ЗАПРОШЕННЯ О.Н. В СПРАВІ ФОРМОЗИ

Гонґ Конґ, 18. жовтня. — Уряд комуністичного Китаю відкинув сьогодні запрошення Ради Безпеки О. Н. до участи в дискусії на тему Формози в дні 15-го листопада. Він рівночасно домагається, щоби дискусію на цю тему зняти з порядку нарад. В переданій комуно-китайським радіом каблеграмі до генерального секретаря Тріґве Лі, комуно-китайський міністер закордонних справ, що є рівночасно премієром, домагається натомість обговорення в Раді Безпеки совєтської резолюції про „американську аґресію" на Китай та здогадне порушення китайської території американськими літаками і вислухання в цих справах комуно-китайського представника. Він твердить, що „Формоза є китайською територією і тому не може бути в Об'єднаних Націях так званої проблеми Формози". Подібне твердження видвигнув в О. Н. теж національно-китайський представник, хоча зі своїх мотивів.

В СВІТІ

● **В Братиславі**, Словаччина, — знову засуджено на довголітню тюрму групу чехів, обвинувачених в шпигунстві в користь заходу.

● **В одній західно-німецькій місцевості** прийшла на залізничу станцію жінка і домагалася білету до Совєтів. Її замкнули до дому божевільних, звідки вона, як виявилось, втікла.

● **Міжнародний Червоний Хрест** одноодушно відкинув совєтську пропозицію щодо злуки з комуністичними „друзями миру".

● **Совєтські вчені хваляться**, що їм пощастило знайти спосіб безпосередньої переміни атомової сили в електричну енергію, не даючи на це жадних вірогідних доказів.

● **На передмістях Лондону** розбився пасажирський літак, в якому згинуло 28 подорожних.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	$ 6.50	Six months	$ 6.50
На три місяці	$ 3.50	Three months	$ 3.50
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$ 3.00	One year	$ 3.00
На пів року	$ 2.00	Six months	$ 2.00

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПАТРІОТИЧНИЙ ПОСТУПОК

Американці говорять про патріотизм дуже рідко. Навіть критикують „вимахування прапорцями" як „дешевий патріотизм". Знов такі слова як „патріот" чи „патріотичний" призначені в них на особливі випадки. Можна ж завважити, як пишеться в газетах про людей, які призначують багато мільйонів на різні цілі, не тільки релігійні, освітні, чи гуманітарні, але й такі, що їх ми звикли називати „патріотичними", бо дбають про патріотичне виховання, а проте ніколи не пишеться про таку добродійну людину, як патріота. Тому саме так впадає в вічі, коли тепер, як згадується про зустріч президента Трумана з генералом МекАртуром, пишеться — тут і там — про „патріотичний поступок" президента, чи про дружню розмову „двох патріотів". Видно, що ця зустріч не була такою легкою справою, як воно могло б здаватись, але була конечно потрібною з огляду на загальне добро. Так воно й є.

Президент Труман і ген. МекАртур ніколи вжиттю не стрічались. Як особи, що займали високі й відповідальні становища, були собі добре знані. Але як Труман став президентом і начальним вождем, ген. МекАртур став у військовому значенню його підвладним. Стали проти себе дві індівідуальности, які вміють вперто стояти при своїм. Що більше, перед останніми президентськими виборами республіканці постійно видвигали „геройську постать" ген. МекАртура кандидатом на президента. Для республіканців і сьогодні ген. МекАртур є „свій", себто приналежний до їхньої партії, яка тим самим користає з його слави. Знов Труман не тільки президент держави, але — на ділі — теж і голова Демократичної партії, яка теж хотіла б мати на своїм конті „геройство" й „славу", та ще в такому часі, коли вона на передодні виборів, які рішатимуть про її більшість в Конгресі. У внутрішньому житті це важливі справи; це боротьба за владу. Тому, якби це було заважило, то ніякої зустрічі Трумана з МекАртуром не було б. Не заважили тут теж і амбіції. Загально відоме, що у відношенню американської політики до Азії погляди президента Трумана і ген. МекАртура йшли в розріз. Віддавна ходили вісті, що загорілі партійники та амбітні військові генерали мали сильно натискати на президента Трумана, щоб звільнив „неслухняного" МекАртура з його високого й відповідального становища. Не так давно през. Труман навіть заборонив ген. МекАртурові висилати письмо до американських ветеранів Чужинецьких Воєн, бо те, що було в тім письмі, колідувало з американською закордонною політикою. Проте, не зважаючи на те все, президент Труман покинув несподівано Вашінґтон і вибрався в далеку і небезпечну дорогу, довгу на сім тисяч миль, щоб стрінути ген. МекАртура на тихо-океанськім острові й обговорити з ним важливі державні справи та дійти до порозуміння, маючи на увазі критичне положення в світі, зокрема в Азії та Европі, та ту ролю, яку доводиться відграват у цій кризі Злученим Державам.

Цей поступок президента Трумана названо—патріотичним. Його уступливість стала в цьому випадку тільки виявом глибокої любови своєї країни, розумним і благородним вчинком, якому приплескав ввесь американський нарід.

Так—на думку американців—треба поступати патріотичним, чесним і розумним провідникам у важливу хвилину нації, коли вона в небезпеці й мусить збирати усі свої сили для оборони своєї волі й незалежности.

У ВЛАСНІЙ СПРАВІ

Навряд чи для редакції газети могла б бути більша приємність, як ствердження помітного зросту заінтересування газетою в широких колах її читачів, їх живий відгук на друковані матеріяли та щире їх бажання радою і порадою та співпрацею допомогти в дальшій розбудові і в постійному поліпшуванні газети. Це тим більше у важких фінансових умовинах нашої американсько-української преси, що всіляко мусить в'язати кінці докупи, щоб вдержатись. Це саме відноситься і до нашої редакції. Не маючи навіть приблизної можливости винагородити наших співробітників так, як вони на це заслуговують і як цього ми від глибини душі бажали б, ми приймаємо їх співпрацю з глибокою вдячністю та як конкретне виявлення їх щирого бажання причинитися до розвитку нашої думки, до розбудови нашого громадського життя та до нашого загального прогресу. Це тим більше, що їм доводиться часто давати цей вклад коштом свого більше ніж заслуженого відпочинку та серед незавидних обставин. Але до них, як і до тих, що до них долучаються, ми маємо велике прохання, подиктоване однаково, як нашими редакційними, так і загально-громадськими вимогами.

Завданням газети є давати якнайбільше інформацій на якнайменшому місці та в найвиразнішій формі. Щоденник — це не журнал, в якому можна друкувати цілі трактати на різноманітні теми. На чотирьох сторінках звичайного формату годі теж друкувати довжелезні статті, що тільки відстрашують читача та в яких думки часто губиться найкраща думка. Не має теж можливости друкувати предовгі дописи з малих імпрез, а вже в жадному разі тенденційних. Ми не можемо друкувати довгих на цілі сторінки резолюцій зі зборів та засідань, хоча радо подали б їх короткий зміст в кількох реченнях. Ми не можемо друкувати довгих виказів пожертв по одному чи два доляри й решту дрібними". Ми не можемо друкувати довгих дискусій і дискусій на дискусії, хоч і які мудрі вони були б, якщо воне не є засадничо нові. Ми не можемо друкувати по кілька дописів з цих самих імпрез чи покілька статтей на ці самі теми, якщо в них думки та інформації повторюються. Ми не можемо друкувати місцевих дописів чи статтей перебиваних в кількох колах та висиланих до всіх газет, якщо ці матеріяли не мають основного значення для нашої громадської думки або нашого громадського життя. Автім, якщоб такі матеріяли появилися в будь-якій іншій газеті, ми не завагаємося їх передрукувати, подаючи, очевидно, автора і джерело. Ми не можемо друкувати матеріялів анонімових, хоча на бажання автора можемо не подавати його прізвища. Ми не можемо друкувати матеріялів **писаних нечітко**. І вже ніяк не можемо друкувати дописів чи інших матеріялів, що не вміщуються у загально-прийняті форми пресової етики, як особисті напасти і обиди, неповірені факти і т. п.

Це тільки в загальному, чого ми не можемо або не бажаємо друкувати. Натомість ми радо і з вдячністю використаємо кожний надісланий матеріял, що в короткій, зв'язкій формі інформує, роз'яснює чи коментує події і думки. Ми зокрема радо використовуємо всі інформації про наше громадське життя і навіть найдрібніші його прояви, якщо тільки ці інформації будуть подані в справді інформативній формі. До інформацій з нашого життя належать теж особисті успіхи, як і нещастя поодиноких осіб, якщо вони не є звичайного буденного порядку. Ми радо надрукуємо кожну статтю, без огляду на її автора та на те, чи самі погоджуємось з її думками, якщо тільки вона не є виразно шкідлива з будь-яких виразних мотивів. Беручи до уваги обставини, зокрема недостачу різноманітних професійних журналів, ми не відмовляємо місця теж коротким науковим трактатам, споминам та всім іншим матеріялам, що можуть причинитися до вияснення, доповнення чи спростування нашого минулого і сучасного та до формування нашого майбутнього. Ми однаково радо надрукуємо надісланий матеріял високо кваліфікованого спеціяліста, як і невправного в писанні робітника та „звичайного" громадянина, якщо тільки там будуть „голова і ноги" та взагалі думка чи інформація, як теж коротка, виразна форма.

Ми щиро бажаємо зробити „Свободу" ще більше нашим всенародним органом і ми доложимо всіх зусиль, щоби цей розвиток постійно поліпшувати. В цьому ми прохаємо допомоги і співпраці від всіх наших читачів. Ми бажаємо вдержувати з ними постійний контакт і ми з однаковою вдячністю приймаємо від них слова признання, як і слова докору. Ми тільки прохаємо, щоби ця співпраця була вдержана у формах наших основних вимог, бо тільки тоді вона буде допомогою а не перешкодою. Нашим найбільшим бажанням є задовольнити якнайширші кола наших читачів і рівночасно відповісти тим завданням і обов'язкам, що їх накладає на нас інтерес і вимоги нашої громади і нашого народу та їх невпинного прогресу. Нарід бо „Свободу" створив, нарід її розбудував і народню вона мусить залишитися, постійно йдучи вперед та розвиваючись разом з народом.

Упадок большевицької леґенди

Тоталістичні рухи — большевизм і фашизм — мають між собою те спільне, що вони в політиці звертаються не до розуму, а до почувань. Їх союзником є „ірраціональне", основане на волевих імпульсах і на хотінні, неконтрольованім розумом. Для захоплення мас комуністи і фашисти творять свої фантастичні пляни, політичні і господарські. Ще французький синдикаліст Жорж Сорель назвав такі уроєні образи будучности, подавані деякими рухами своїм прихильникам, „мітами" або „леґендами". Таким мітом була світова чи краще европейська пролетарська революція, в яку вірили Маркс, Енґельс і росіянин Бакунін. В пізніших часах міт ґенерального страйку захоплював провідників професійного робітничого руху в латинських краях Европи, — відсіль пішла назва „синдикалізм", від французької назви „синдикат" — робітнича юнія.

Найбільшу леґенду 20 століття приніс російський большевизм, який проголосив всесвітню пролетарську революцію, свободу і самостійність народам світу і диктатуру пролетаріяту. Для поширення цієї леґенди російські комуністичний уряд створив величезний апарат пропаганди, що діє по всіх країнах світу. Комуніст не сміє сумніватися в тім, що говорить Москва, він мусить сліпо вірити в „букву закону", що приніс із московського Синаю Ленін і його наступник Сталін.

Нема сумніву, що на початку своєї влади російські комуністи самі вірили своїй пропаганді і думали, що вони здійснюють у своїй державі соціялізм. Ця віра захоплювала навіть противників комунізму. Напр., відомі англійські діячі і письменники — Сідні та Беатріса Вебб, під впливом большевицької пропаганди, видали в Лондоні книгу, в якій захвалили досягнення Сталіна і висловили думку, що під комуністичною диктатурою розвивається „нова цивілізація"...

Але час ішов, і під впливом практики політичної большевицька леґенда почала „линяти". Обіцянка на початку комуністичної диктатури господарська і суспільна рівність обернулася в Совєтах в свою противлежність. Навіть за царської влади не було такої різниці соціяльної між робітником і директором фабрики, як є тепер у Совєтах. Нема мови про „панування пролетаріяту" в тій державі, де професійні робітничі союзи є на те, щоб помагати большевицькому апаратові визискувати робітників, а не охорони робітничих інтересів. Замість обіцяної большевиками свободи для громадян настало в Совєтах небуває в історії рабство — політичне і господарське. Ця неволя поширилася і на самих комуністів. Сталін уже більше десятка років не скликає партійних з'їздів, він править державою разом з всемогутнім Політбюром Комуністичної партії. Препросславлене „визволення націй", яке комуністична Москва і тепер обіцяє цілому світові, відчувають тепер ті народи, що мали нещастя попасти під московську протекцію: сотнями тисяч мандрують тепер робітники і селяни з Румунії, з Угорщини, Чехословаччини, Польщі з України, з Балтійських країн і т. д. в безкраї простори Сибіру та інших областей совєтської держави на рабську працю.

Друга світова війна, коли Сталін поважно помагав Гітлерові розбивати західно-европейські демократичні держави і надіявся спільно з Гітлером розділити світ, розкрила очі не одному засліпленому совєтськими леґендами. Після війни отверезіння в масах демократичних країн іде дуже швидко. Якщо перед війною деякі соціялістичні і демократичні партії пробували творити „народній фронт" проти Гітлера разом з комуністами, то тепер бачимо рішуче розмежування політики демократичних партій від большевизму.

Те саме бачимо в робітничому професійному русі. Зокрема американські робітничі юнії ведуть успішну боротьбу проти комуністів не тільки в своїй країні, але помагають робітничим організаціям в Европі і в цілім світі поборюти комуністичні впливи.

Леґенда про „совєтську миролюбність" теж удалося зліквідувати в народніх масах демократичних держав. Як в Америці, так в Европі, в разі наступу совєтських армій, буде в масах народніх щирий патріотизм і рішуча воля до оборони своєї свободи проти московських тиранів. Народи світу бачать совєтську державу такою, яка вона є: імперіялістична потуга, з рабством економічним, з неволею політичною і з російським націоналізмом, як знаряддям московського мілітаризму.

Х. М.

ДО УКРАЇНСЬКО-ЖИДІВСЬКИХ ВІДНОСИН

Після закінчення 2-ї світової війни, жидівські кола обвинувачують український нарід, що він робив жидівські погроми, брав участь в мордуванні і знищенні жидів разом з німцями-нацистами. Російські кола і собі підхреплюють обвинувачуючи український нарід в жидівських погромах.

Треба правдиво підходити до вияснення цеї справи, а також треба виявснити взаємовідносини жидівського народу з українським.

Жиди оселились так густо на Україні завдяки політиці царського російського уряду, яке творило так звану „черту оседлости", тобто жидам дозволялося лише жити на Україні, Литві, Білорусі і Польщі, а в інших місцевостях Росії за часів царського режиму жити жидам не дозволялося.

В тих місцевостях, де жиди проживали, вони захопили всю торгівлю, а також і ремесло. Годинникарі, ювеліри, шевці, кравці були переважно жиди. Царський уряд не сприяв селянам в збуті своїх сільсько-господарських продуктів і селяни були віддані на волю торговцям, які встановлювали свої низькі ціни і по них скуповували збіжжя і продукти сільського господарства, через що селянство біднішало і це викликало в них злобу, проти торговців, як своїх головних ворогів, а торговцями були — жиди.

Царський уряд, тримаючись засад „поділяти і властвовать" всіляко підтримував незадоволення населення проти жидів. Утворені царським урядом організації „Союзу Русского Народу", кермовані, переважно русским духовенством та відсталим купецтвом, часто організували жидівські погроми, виходячи на вулиці з іконами, хрестами, хоругвами і портретами царя.

Поскільки це ділось на Україні, то виходило так, що погроми ніби то робило українське населення, а воно було якраз навпаки, воно не тільки, що не брало участи в погромах, а часто обороняло і ховало жидів від убивства і насильства.

Російський царський уряд хотів обвинуватити жидів в ритуальних убивствах, себто, що жиди вживали християнської крови при випічці маци на Пасху. Для цеї мети утворено було 1912 року в Києві „Процес Бейліса", обвинуваченого в убивстві хлопчика Андрія Ющинського, щоби добути християнської крови для випічки маци. Для обвинувачення Бейліса було призначено спеціяльного прокурора Віппера, якому була обіцяна нагорода. Виписано аж із Ташкента ксьондза Пранайтиса, як знавця ритуальних вбивств, а він засвідчив і доказав науково, що жиди, як випікають мацу, то вживають християнської крови. Покликано з Москви як громадських позивачів адвокатів Шмакова і Замисловського, які були членами Союзу Русского Народу.

Крім того було спеціяльно підібрано склад присяжних засідателів із малограмотних українських селян і міщан, сподіваючись, що вони скорше засудять Бейліса.

Все було підготовлено для того, щоби був винесений обвинувальний вирок жидівському народові, що він вживає християнської крови при випічці маци.

Але сталося інакше. Не зважаючи на таку „підготовку процесу і підготовку обвинувачення, українські селяни і міщани не повірили всім виступам ксьондза Пранайтиса, прокурора Віппера, громадським позивачам, членам Союзу Русского Народу, адвокатам Шмакову і Замисловському з обвинуваченням жидівського народу в ритуальних убивствах і вживанні християнської крови та виправдали Бейліса.

Український народ може пишатися, що пляма, яку хотів нанести російський царський уряд усьому жидівському народові, була знесена благородними синами українського народу, не зважаючи на всі заходи справжніх ворогів жидів.

Прокурор Віппер, хоч і не домігся вироку покарання Бейліса, а з ним і всього жидівського народу, був царським урядом підвищений в посаді, а також нагороджено і ксьондза Пранайтиса.

Це був один з бенефісів українського народу; бо в ті часи в Києві мало відбутися три бенефіси: 1) Це вбивство царського міністра Столипіна; 2-й бенефіс — процес Бейліса і 3-й бенефіс — святкування пам'яти Тараса Шевченка з нагоди 100-річчя його народження і який не відбувся через заборону царським урядом. Так тоді писав Симон Петлюра в своїй статті „Три ювілеї".

Після революції 1917 року український народ, будуючи свою вільну і ні від кого незалежну державу, перший серед народів світу дав жидівському народові, як і іншим народам, що проживали на Україні, національно-персональну автономію. Був навіть утворений Генеральний Секретаріят для жидівських національних справ.

(Докінчення на стор. 3-тій)

Володимир Савченко

ВІД ВЛАДИВОСТОКА ДО КОРЕЇ

(Фрагмент з часів російсько-японської війни — 1904-1905 р.р.)

2)

Коли підійшов до місця вантаження полку на величезний транспорт „Аргунь", що вмістив цілий наш полк у кілька тисяч без полкового обозу[15]), то вгледів, як саме вантажили „лебедками" полкових сибірських коней. Отож, як підводили цих маленьких, але сильних і злих коней до транспорту, то вони намагалися вирватися, били навколо не тільки задніми, а й передніми ногами, кусалися, верещали. Але з хвилею, коли „лебедка", тримаючи їх пасами під животами, високо підносила в повітрі та подавала на транспорт, вони ратом затихали, опинившись у повітрі, ніби німіли.

Останню ніч у Владивостоці я спав у каюті на транспорті „Аргунь". На другий день я прокинувся дуже раненько. Відчуваю, що транспорт гойдається на хвилях. Глянув у віконце: ніби навколо похмуро, моросить дощ, вітер. Незабаром корабель здригнувся, знявся з якоря й відплив від берега. Наш транспорт „Аргунь" плив попереду інших. В затоці хоч і гойдало, але ще не дуже, аж ось виходимо в відкрите море...

Швидко одягаю дощовий плащ, виходжу на палубу, на більший простір, вдихнути свіжого повітря та оглянутися навколо. На обрію видко сильветки кораблів воєнної фльоти, вони оберігають наші транспорти.

Ого! — бачу, що палубою їти не так то легко: корабель так хитає, що не можна й кроку ступити, щоб не триматися за що-небудь руками. Вітер свище, завиває, ллє безперервно дощ... Тримаючися руками за канати, дібрався я нарешті до того місця, відкіля мені здавалося найкраще обсервувати. Та палуба мене не задовольнила. Мені забажалося вилізти вище, щоб ще краще роздивитися навколо. Глянув угору і побачив, що там недалеко біля капітана пароплава сидить на лавці командир 7-ої сотні нашого полку, капітан Бакалінський[16]). Побачивши мене, гукає: „поручнику С-ко! Прошу до мене! Тут добре оглядати!" Мені тільки цього було й треба. Тримаючися, взбираюся по „трапу". Привіталися, сідаю поруч з ним. Дивлюся вперед і навколо: грізна, але чудова й незабутня картина! — Море шумить, піниться, клекоче... Одна хвиля набігає на другу, за ними налітають інші... Вітер все міцнішає. Дощ ллє, як із відра. Час-від-часу небо перерізують ламані блискавки та чути могутнє грохотання грому. Нашого велетня-корабля то винесе на гору-хвилю, то знову кидає між розбурхані хвилі, ніби в прірву й так, здається, без кінця... Настрій у мене піднесений мені цього мало. Моє око вже звикає до розгніваного моря. Мені хочеться ще чогось більшого надзвичайного, — буря! так буря!

Раптом почуваю, що зі мною щось трохи недобре. А тут капітан Бакалінський, подивився на мене та й каже: „Що з вами? Ви позеленіли, мабуть хворі? — Я відповів, що мене перед хвилиною почало нудити. — То приступ морської хвороби, раджу вам пролягти, йдіть вниз, — сказав Бакалінський, а потім додав, глянувши на палубу та вказуючи в той бік рукою — там вже почалось. — Я спочатку не зрозумів, що почалось, не хотів розпитувати, бо поспішав до своєї каюти, щоб дійсно трохи полежати та пройшла скорше ця нудота. Проходячи палубою, побачив, що навколо лежали вояки й блювали. Тут мені згадалися слова капітана Бакалівського: — „там вже почалось" — і. для мене стало все ясно. Коли я пробирався між салдатів, то один із них, побачивши в якому я стані, не радив мені йти до каюти, а навпаки залишитися на палубі й присісти на вітрі. Він додав, що до війни був рибалкою на Балтицькому морі й знає бурю на морі. Я спробував ще залишитися на палубі але нудота не залишала мене. Вернувшися до каюти я ліг на ліжко. Та по недосвідченості я ліг так, що підчас хитання пароплава то голова була вгорі, то знову ноги. Довідався пізніше того ж вечора, коли буря стихла, що треба було лягти так аби качало немов у колисці. Отож мене страшенно розгойдало й я почувався не зовсім добре — викачало з мене все й далі пішла тільки гірка жовч. Тоді, лежачи на ліжку, блискавкою промайнула в голові думка — це ж тільки частина Тихого океану, Японське море, а щоб воно було, як би на океані захопила буря?

І ось через 45 років їхав я десять діб (від 14 до 25 жовтня ранку 1949 р.) Атлантійським океаном. Всяко було. Але я й дружина уникнули морської хвороби. Ми запаслися таблетками „васано" і навіть щодня не вживали їх та привезли їх до Н. Й. Я персонально переконався, що часом треба приляти. А саме головне не треба дуже вдивлятись в розбурхані хвилі, а особливо не треба думкою поринати в глибину морсько-океанську, а вітати понад хвилями й все буде гаразд.

Коли транспорти були на лінії Славянки, пристань на березі Японського моря, на нашому „Зеленому Клині", між Владивостоком і затокою Посієтом, то дістали наказ, щоб транспорти й міноноски, яким тяжко було плисти в бурю, повернули до Славянки й перебули там бурю. Не пам'ятаю вже, чи на транспорті „Аргунь" не помітили сигналізації, чи не зрозуміли, бо всі транспорти зайшли в Славянку, а „Аргунь" продовжував плисти далі.

Я взяв себе в руки й переборов морську хворобу. „Грамофон Грамофонович" ще раніше опанував собою. Коли ми подивилися один на одного, то прийшли до висновку, що за цей день поважно схудли. Між іншим поручник Грузинов оповідав, що коли в цей день один час стояв на палубі, побачив, що капітан пароплава „Аргунь" зняв кашкет, перехрестився та сказав: „оце тільки що щасливо розминулися з бродячою міною". Їх під той час багато блукало й японських і російських, а в бурю вони особливо загрожували пароплавам. Від капітана нашого транспорту довідалися також про наказ йому затопити транспорт, коли б несподівано був заатакований японською фльотою, щоб не попасти до японського полону.

Підчас цеї бурі захворів також на морську хворобу чималий відсоток матросів транспорту „Аргунь".

Перед вечором буря затихла. Ось вирину ніби з моря місяць і поплив все вище й вище по небосхилу, заливаючи все навколо своїми срібними промінням. Вся природа ніби зовсім новий, святочний вигляд. На небі замиготіли зорі все більше та такі великі й блискучі. Хоч українські зорі куди більші й блискучіші від нюйорських, але мені здавалося на Сході ще більші. Навколо запанувала мрійлива тиша.

На „Аргуні" все ожило й почали виходити з кают. Почали ділитися враженнями, переживаннями того дня.

(Кінець буде)

[15]) Обози полків були навантажені на транспорті „Колима".

[16]) Українець, міцної будови, велетень на зріст.

Д-р Ярослав Пастернак.

ВАРЯГИ В УКРАЇНІ

У „Свободі" ч. 194 з 22-го серпня ц. р. появилася була рецензія д-ра М. Андрусяка на „Науковий Збірник Українського Вільного Універснитету в Мюнхені (V., 1948) і в ній кілька критичних завваг шановного історика до моєї археологічної статті п. з. „Літописний город Плісеньк і проблема варягів у Галичині", на які хочу тут відповісти.

Вислідок моїх розкопів у 1940 р. на городищі „Плісниськo" (літописний город Плісеньк) біля с. Підгірці, золочівського повіту, було ствердження факту, що головна й найстарша його частина („дитинець") була заснована, по всякій правдоподібності, шведськими варягами, які прийшли через Шлезьк вздовж р. Одри при кінці IX. або в першій половині X. ст. та привезлли зі собою, із своїх купецьких факторій між прибалтійськими слов'янами теж тамошніх словянських ремісників, в цьому й ганчарів.

Д-р Андрусяк не погоджується з тим і каже, що я „забув, що були це часи припливу варягів, до Києва шляхом „із варяг у греки", тобто з Балтійського моря понад Великий Новгород до Дніпра, яким діставалися до Києва, звідки їх князі висилали на підбій дооколичних словянських племен; Плісеньк був у водній області Дніпра (через Припять-Стир)".

У відповіді мушу пригадати, що для хоч приблизно повної розвязки проблеми варягів в Україні, яка є така стара, як і сама писана історія України, треба проробити ще цілу низку важливих питань, тісно повязаних з історією політичних, торговельних та культурних відносин в Україні в ранній княжій добі, спираючись на останніх досягненнях дотичних наук. Самі знані вже здавна літописні відомості, нераз суб'єктивно представлені на тенденційно насвітлені, тут ніяк вже не вистачають.

Одним із цих питань є справа устійнення шляхів варязьких торговельно-грабіжницьких виправ по широких просторах Европи та Атлантійського океану. Історичних відомостей про ці шляхи, до яких належить теж загально знана літописна згадка про шлях „із варяг у греки", і якої я ніяк не забув, бо її знає кожний українець, що знає середньовічну історію України, є дуже мало, і реконструувати ці шляхи приходиться тепер картографічним методом, на підставі розміщення археологічних знаходів варязького типу в терені.

В той спосіб можна було ствердити, що перший варязький шлях, що проходив східною Европою з півночі на південь, йшов з перших варязьких кольоній у Старій Ладозі та Новгороді долі Волгою до надволжанських та надкамських болгар, а там в Каспійске озеро і вздовж його західніх берегів в Арабію (Багдад). Цей балтійско - каспійский шлях є доказаний великою кількістю археологічних знаходів вздовж Волги. В Нижньому Новгороді він роздвоювався і західня його віднога вела вздовж р. Оки й її південних допливів до хозарів на Дону.

Як літописні угри, що прийшли тоді в південно-східню Европу, перервали варягам ці догідні шляхи, вони перевели свої човни на води Дніпра, здобули прастарий Київ, що — за археологічними даними — був важним торговельним центром вже в перших століттях по Хр., і так створили водний шлях „із варяг у греки", доказаний теж великою кількістю археологічних знаходів. Цей шлях мав два вихідні пункти: один у Старій Ладозі, звідкіля варязькі човни діставалися через Ільменське озеро й р. Ловаттю в річище Дніпра, а другий в Ризькому заливі Балтійського моря, звідкіля можна було горі Двиною та її південними доплівами дістатися на води Дніпра. Одна й друга віднога є позначена великим числом знаходів варязького типу та арабських, німецьких і англосаських монет з X.-XI. ст. Нема одначе ще жадного археологічного доказу на те, щоби в тих часах, вздовж Припяті та Стиру, як хоче д-р Андрусяк, провадив якийсь водний шлях з Києва до Плісенька.

Далі остерігає д-р Андрусяк, що „до німецьких і польських дослідників, що стараються виказати звязок Західної України з областю Висли в праісторії, слід ставитися критично, бо це часи, з яких лякончні вістки маємо про цей простір в історичних джерелах, що одначе мовчать про шлях варягів Одрою та Вислою". До цього мушу завважити, що „область Висли" — це дуже широке поняття, яке містить в собі ціле доріччя Висли від її джерел до устя, а в моїй статті є мова тільки про горішню течію Висли по устя р. Сяну. Через цю частину області Висли Західна Україна мала в праісторичних часах майже безперервний, археологічними знаходами добре доказаний звязок через Шлезьк зі Заходом, звідкіля сухопутнім шляхом вздовж горішньої течії Висли (по устя Сяну) провадив, можна сказати — відвічний комунікаційно-торговельний шлях на схід. Нам нічого відпекуватися того, що в нас були вже від найдавніших праісторичних часів звязки й взаємовідносини з заходом, чого прим. не мала Росія, і тому кожному українському археологові необхідно є досліджувати теж західні джерела, в тім німецькі й польські.

На якийсь шлях Вислою від варязької кольонії Трузо біля її устя горі рікою на південь нема досі жадного доказу. Але варязький шлях **вздовж Одри** таки існував, хоча й „мовчать про його" літописні джерела (вони про багато дечого мовчать, що слід би було згадати, от хочби про будову монументального катедрального собору в княжому Галичі). Цей шлях є доказаний великою кількістю археологічних знаходів майже вздовж цілого його бігу, від варязької кольонії Йомсбургу біля устя Одри аж по гряниці краківської землі. Там він роздвоювався й одна його віднога йшла вздовж р. Морави й Дунаю до Будапешту, а друга переходила на Вислу, йшла нею до Судомира і далі горі Сяном в сторону галицьких княжих столиць, де знаходи варязького типу маємо досі з Валяви біля Перемишля, Звенигороду й старого Галича. З котрого саме з цих городів варяги прийшли на місце будучого Плісенька, сьогодні, на підставі археологічних знаходів, годі ще сказати, але більша кількість варязьких предметів у старому Галичі чим у Звенигороді, каже здогадуватися, що вони дісталися туди з Галича, звідкіля шлях провадив, в часах панування династії Романовичів, попри Плісеньско до Володимира Волинського.

Далі завважує д-р Андрусяк, що західно-словянська ганчарська посуда могла дістатися на Плісеньско шляхом торгівлі, а знайдені там в могилах „здогадні" варяги могли бути дружинниками київських князів. Тут він хай прийме до відома в археологічній науці цілої Европи на підставі безчисленних дослідів загально признаний факт, що простим кухонним і століовим глиняним посудом ніхто в давнину не торгував, бо це ніяк не оплачувалося. Він був все місцевого виробу. Предметом експорту були тільки дорогоцінні керамічні вироби, як ось грецькі мальовані вази чи римська терракота „терра сігіллята". Тимто й грубої роботи кераміка, викопана мною у великій кількості зі спідньої частини культурної верстви на Плісеньску, була безсумнівно вироблена на місці, на городищі. Прикметна її орнаментика, не знайдена ще ніде досі на українських землях, вказує — теж безсумнівно — на надбалтійських західно - словянських ганчарів, мабуть з племені Вільці, які ліпили цю кераміку в руках, ще без ганчарського кола, на місці на Плісеньску. Самих ганчарів знад Балтійського моря вже хіба ніхто на Плісеньско не спроваджував, так, що їх могли привести зі собою туди одні тільки варяги, в руках яких була торгівля між надбалтійськими словянами, зокрема в доріччі Одри. Тимто ці варяги й не могли бути дружинниками київських князів, висланими на підбій до Галичини. Вони не були теж „здогадними", але справжніми варягами. На це вказує, як було в моїй статті виразно відмічено, варязький похоронний обряд (чоловік з жінкою, золоті бляшки в роті), зовсім чужий в Україні, та в злуці з цим і варязька зброя.

Відповідаючи вкінці на твердження д-ра Андрусяка, що аж „не мусів приїхати до Галичини варязький основник плісеньского городища, коли інші городища на Україні того часу основували тубільці", мушу пригадати, що всіх городищ в Україні є тисячі, а фаховими розкопами досліджених є тільки десятки, тому говорити сьогодні, що інші (поза Плісеньском) городища в Україні основували (в X. ст. — Я. П.) тубільці, є щонайменше передчасно. Ми можемо тільки, з великою правдоподібністю здогадуватися, що подавляюча більшість наших ранне-історичних городищ була основана нашими предками, але саме Плісеньско є доказом того, що між тим були й виїмки, до яких воно належить. Кераміка надбалтійсько-словянського типу була у спідній, найстаршій частині культурної верстви на досліджeній мною найстаршій частині Плісенька. Під сподом, під верствою з цією керамікою, жадних інших, старших знаходів не було, значить: коли варяги прийшли на нинішне Плісеньско, його місце було ще зовсім не заселене і тому мусимо вважати їх, по всякій правдоподібності, основниками й першими жителями Плісенька.

Зовсім інакше було прим. в колишній прибалтійській землі фінів, що її здобули варяги збройною силою, мабуть, в першій половині IX. ст. Археологічними розкопами на місці їхньої першої кольонії над озером Ладогою було виявлено, що спідні верстви городища „Старая Ладога" містять в собі залишки чисто фінського типу, а верхні, з IX.-XI. ст., мають знов чисто варязькі пам'ятки. Виходить, що місцеве фінське населення було варягами просто винищене чи прогнане й готове городище дісталося в руки варягів, які держали його, після цього, понад два століття.

Очевидно, і ми теж воліли би, щоби найстарше на сьогодні в Західній Україні, імпозантне своїми розмірами плісеньске городище було засноване своїми, українськими боярами, які після варягів були його власниками, але — правда понад все! А в тім ми не останні, що досліджували городище Плісеньско. До майбутності належать дальші систематичні розкопи на йому, які — як належить надіятися — зближать розвязку проблеми його заснування якнайбільше до правди.

Закиди шановного критика-історика вийшли з незнання археологічних матеріялів та методів праці (головно стратиграфії), що їх кожна наука — тут археологія й історія — виробила окремо для себе. Але й така критика є корисна. Вона спонукує до більш всебічного розглянення справи, до посилення праці в деяких напрямках та до більшої самокритики. На цьому полягає весь прогрес в науці і тому критикам все належиться подяка за рецензії, якщо вони й не фахові, але безпристрасні й безтенденційні та зроблені в доброму намірі якнебудь причинитися до розвязки наукової проблеми.

Я радий продовжати дискусію в тій справі з іншими українськими істориками й археологами, зацікавленими проблемою варягів в Україні, але для цього треба б знайти інше, більш відповідне місце чим сторінки щоденної преси.

ГУБЕРНАТОР ТАМЕС Е. ДЮЇ заявляє кореспондентам нюйорської преси, що вся демократична передвиборча кампанія є одним великим „смір"-ом. Губернатор відповідав на запити у зв'язку з опублікованням листа Джова Генлі, республіканського кандидата на сенатора, з торгом за довги і „джаб".

До українсько-жидівських відносин

(Докінчення зі сторони 2-ої)

1919 року влада добровольческої армії Денікіна, що йшла з гаслами „Єдиної Неділимої Росії" громила українські культурно-освітні установи в тому числі і Українську Академію Наук, а також національні кооперативні організації, розвалила в Києві поставлений пам'ятник Тарасові Шевченкові, а також заборонила вживання української мови. Добровольці Денікіна з гаслом „Бей жидов спасай Россію" громили теж жидів і глузували з них, що в добровольческу армію „ієрусалимських дворян", як вони називали жидів, не приймають. Це все відбувалося на Україні.

На початку 1920 року,, в погодженні з большевиками комуністами, щоби діскредітувати українську армію, отаман Волох зробив провокаційний погром жидів, ограбував їх і перейшов на бік советської влади, передавши їй все награбоване в жидів майно і за це не тільки не був покараний, а навпаки радянська влада його прийняла і ще надала Волохові високу посаду.

І в ті часи, коли лунали гасла добровольческої армії „бей жидов — спасай Росію", а радянська влада провокувала жидівські погроми, один з головних діячів сіоністського руху серед жидів, п. Жаботинський, на початку 1920 року, складає з урядом Української Народної Республіки договір про обопільну підтримку українського і жидівського народів в їх боротьбі за національне визволення і утворення своїх вільних і незалежних держав.

Видатний жидівський діяч, Арнолд Марголін був 1920 р. послом України в Англії, а Маргуліса суджено 1930 року за участь в Союзі Визволення України (СВУ). На запитання Маргулісу, радянського прокурора Ахматова, як це так, що він стоїть на боці тих, що робили жидівські погроми, Маргуліс відповів: Я знаю і ручуся, що український нарід не робив жидівських погромів.

1924 року отаман Юрій Тютюнник, що провокаційно був заманений ГПУ в СССР, робив доповідь про польсько-українські взаємовідносини. Після доповіді Тютюнникові почали задавати різні запитання і між іншим йому докоряли, що він робив жидівські погроми. На вимогу Тютюнника, аби йому зазначили, де і коли він робив жидівські погроми, ті, що докоряли йому за погроми, казали, що в Єлисаветграді і Знаменці.

Тютюнник відповів, що в ті часи він був за 200 кілометрів від цих місць. Ці погроми, очевидно, робив Агітпроп Радянської Влади. (Агітпроп — це відділ Агітації і пропаганди).

На вказівки, що червона армія не робила жидівських погромів, Тютюнник відповів, що в Бердичеві і Фастові.

Радянська влада жорстоко переслідувала сіоністичний рух серед жидів, масово їх за це арештувала і засилала до концентраційних таборів, Сибіру, Уралу і північного краю; так само жиди масово арештовувались, розстрілювались і засилались до концентразійних таборів, Сибіру, Уралу і північного краю за обвинуваченням в троцкізмі.

Багато жидів брало участь в українському національному рухові, крім Марголіна і Маргуліса слід відзначити артистів Сабініна, Семдора і інших, багато жидів за це розстріляно, як Полоцького в Харкові, Грінберга в Одесі й інших, а також заслано до концентраційних таборів Сибіру, Уралу та північного краю.

Головного отамана Симона Петлюру 1926 року вбив у Парижі жид Шварцбард, але за директивами Політбюро ВКП (б) і ГПУ СССР. Жиди були в Чека, ГПУ, НКВД і МВД, а також других каральних органах СССР, і як такі брали участь в нищенні українського, білоруського, російського і інших народів СССР, але не можна обвинувачувати в цьому весь жидівський народ. Як український народ, так і жидівський, не повинні відповідати за дії, що їх чинять окремі одиниці цих народів. Тільки ті виродки несуть відповідальність за свої дії.

Український нарід не робив жидівських погромів. Він, як і жидівський, нарід, був поневолений, боровся за свою волю і незалежність своєї держави, а тому співчував і допомагав чим міг кожному народові в тому числі і жидівському, які змагали до своєї волі і незалежности.

Спільне життя, спільна доля і боротьба жидівського й українського народів, за часів царської влади, повинні об'єднати ті народи, так, щоб один одного підтримував. Між тими народами не повинна бути ворожнеча, а мусить бути тільки згода, спільне змагання до волі.

Микита Кекало.

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(Нотатки з советської преси)

КОЛГОСПНА ВИСТАВКА

В Черкасах дня 3. 9. відкрилася районова виставка „досягнень колгоспного села". Як один з експонатів виставки, показано кілька мішків зерна, що його заробила колгоспниця Гапоненко як аванс за трудодні.

В МОГИЛЕВІ-ПОДІЛЬСЬКОМУ

В Могилеві-Подільському відбулася третя обласна спартакіяда Вінничини, а перша в УССР обласна спартакіяда створеного недавно спортового товариства „Колгоспник". На спартакіяді було 1,5 тисяч сільських спортменів, а також представники Молдавії і Литви.

СПОРТОВЕ ТОВАРИСТВО „КОЛГОСПНИК"

За вказівками ЦК ВКП(б) і ради міністрів СССР в київському центрі советської адміністрації ухвалено створити в Україні сільське добровільне спортове товариство „Колгоспник". Завдання цього товариства, — пише советська преса, — є масове залучення до фізкультури сільського населення і підвищення спортової діяльности сільських фізкультурників, виховання на селі і всебічний розвиток будівників комуністичного суспільства, готових до праці і захисту СССР, безмежно відданих соціялістичній батьківщині за справу Леніна-Сталіна... Такий советський спорт.

ПЕРШІСТЬ З ФУТБОЛУ

В 4-ох смугах УССР 4 місяці тривали футбольні змагання за першість УССР з участю 40 команд. В першій зоні переможцем вийшла команда Київського будинку офіцера, в другій — дніпродзержинський „Металург", в третій — ворошиловградські „Трудові резерви", в четвертій — ужгородський „Спартак". У Києві відбудуться змагання за першість УССР.

(У. Думка)

СТАВАЙТЕ ЧЛЕНАМИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ І СПІВВЛАСНИКАМИ 11-ЦЯТИ МІЛЬЙОНОВОГО МАЙНА ОРГАНІЗАЦІЇ

Спортові Вісті

УСК „ТРИЗУБ" У ФИЛАДЕЛФІЇ ВІДБУВ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Існуючий Спортовий Гурток у Филаделфії, як спортова секція „Самопомочі" рішив перевести Загальні Збори для засновання самостійного Спортового Клюбу. Збори ці відбулись 15. жовтня. Відкрив і проводив Збори інж. Татомир, відпоручник „Самопомочі" і член тимчасової Управи Спорт-Гуртка.

Звіт з дотеперішньої діяльности зложив п. Котельницький, голова Спорт-Гуртка. По дискусії над звітом і схвалення абсолюторії для б. Управи, приступлено до зачитання проєкту статуту для Спорт-Клюбу, випрацьованого дир. Блавацьким і п. Пазуняком. Проєкт Збори приняли як обовязуючий статут.

На внесок Комісії Матки вибрано Управу Клюбу в складі: голова дир. Блавацький, 1-ший містоголова п. Яремко, 2-гий містоголова п. Студент, секретар д-р Бернардин, касієр п. Варвара, організаційний референт і менажер п. Пазуняк, референти преси пп. Прудиус і Елько, господар п. Матієвич, член Управи п. Тарнавський. Заступники Управи обрано пп. Ортинського Еміля та д-ра Утриска. Склад Контрольної Комісії: дир. І. Поритко, проф. Рудакевич, п. Сухар. До Товариського Суду увійшли д-р Ценко, проф. Даньківський та п. Паздрій.

Схвалино назву для клюбу, саме УСК „Тризуб" Филаделфія, та клюбову барву синьожовту.

Нововибраний голова дир. Блавацький заявив, що доложить всіх зусиль, щоб повести роботу у клюбі якнайкраще, щоб гідно репрезентувати український спорт в ЗДА. Ми в це віримо!

М. Р.

ВИСТУП ПРЕЗИДЕНТА ТРУМАНА

(Докінчення зі стор. 1-шої)

лі" — заявив Труман. „І це не є тільки завданням Злучених Держав, але й завданням вільних народів". Відповідні пляни для такої цілі зголосив секретар стейту Дін Ачесон в Генеральній Асамблеї ОН.

У нашому власному краю і в порозумінні з іншими країнами, ми дальше розбудовуємо збройні сили, щоб показати, що аґресія не виплачується. Ми мусимо дальше збільшувати продукцію для військових цілей. Все те буде важке і вимагатиме багато жертв. Одначе ми свідомі небезпек, які стоять перед нами. Ми будемо готові їх дати. Хай жаден аґресор не думає інакше. Ми цінимо нашу незалежність і наш спосіб життя і ми присвятимо все, щоб їх затримати.

Умови миру для Росії

Якщо Росія справді хоче миру, то хай вона докаже це не блискучими обіцянками і ошуканчою пропагандою, тільки сповненням засад, виявлених в Чартері ОН. Отже вона може приєднатися до жадання ОН з 25 червня, щоб північні корейці склали зброю негайно; може скасувати Залізну Заслону і дати нагоду вільним народам до виміни ідей та інформацій; може підтримати змагання ОН для випрацювання збірної забезпеки, яка вимагає виключення атомової бомби і драстичного обмеження збройних сил.

Ідея волі людини

Міжнародний комуністичний рух, не тільки, що не є революційний, але є ще найбільше реакційним рухом в теперішньому світі. Він завзято протиставить себе волі людини, бо в комуністичній системі держава є усім для чоловіка. Американська ідея основана на змаганні до волі народів і особистої волі людини. — „Ми ненавидимо війну, одначе дорожимо нашими вольностями... Ми хочемо миру, опертого на справедливості і ми його осягнемо при Божій помочі" — кінчив президент свою важливу промову серед невмовкаючих оплесків.

„ЗА ГАРМАТИ І ЗА ХЛІБ" — НОВЕ ГАСЛО ДЛЯ ВІДБУДОВИ ЕВРОПИ

Ню Йорк. — За відомостями з Адміністрації Економічної Кооперації (ЕКА), нове гасло цієї установи для відбудови Европи при допомозі Пляну Маршала, буде „Гармат і хліба"! Гармати прийдуть наперед, бо ЕКА вважає, що для відбудови Европи треба наперед забезпеки, отже европейський промисл мусить виробити в першу чергу гармати для оборони. Маючи готові засоби оборони, можна буде приступити до плекання земельних продуктів, які дають хліб.

ПЕРЕД ОПРИЛЮДНЕННЯМ ВИСЛІДУ ВИБОРІВ У БРАЗИЛІЇ

Ріо де Жанейро. — Політичні кола, близькі до Хетулія Варґаса, який надіється стати президентом Бразилії, виявляють, що він плянує пятирічку для наладнання економічних відносин у своїй країні. Досі обчислено, що Варґас має около мільйона голосів на всіх 8,000,000, які віддано підчас голосування 3 жовтня. Його противники мають далеко менше. На випадок вибору, Варґас обійме уряд президента від Нового Року.

ПЛОДЮЧОСТИ ЗЕМЛІ МАЄ ПИЛЬНУВАТИ ВЛАСНИК

Белвіл, Ілл. — Власники земель мають дбати про їх плодючість так, щоб майбутні покоління мали з неї користь, яка привязана до посідання землі. Таку резолюцію ухвалено на конвенції католицької Краєвої Конференції Сільського життя. Якщо арендар фарми поробить якісь уліпшення для плодовитости землі, тоді власник фарми має йому такі кошти вернути після покінчення контракту винайму. Конвенційні промовці звертали увагу на покидання фармів молодою генерацією тому, що молодь приходить до висновку, що їй не оплачується управа землі. Це походить з яловіння землі без відповідного її оживлювання й меліорацій.

ЗА ПІДВИШКУ ПОШТОВИХ ОПЛАТ З ДОЗВОЛУ МІЖСТЕЙТОВОЇ КОМІСІЇ

Вашинґтон. — Генеральний почтмайстер звернувся до Міжстейтової Торговельної Комісії з домаганням, щоб вона дозволила на підвишку поштових оплат від пакункових посилок, щоб покрити хоч частинно поштовий дефіцит, який тягнеться від трьох років. Підвишка мала б виносити від 4 до 9 центів, відповідно до зони, за перший фунт ваги. Додаткова вага мала б бути оплачувана не від цілого фунта, а від його частин, отже окремо за чверть, а окремо за пів чи три чверти фунта. Крім оплат від пакунків мали б бути підвищені оплати від цілої четвертої кляси посилок, до якої належать книжки, каталоги, журнали, які не мають права йти як пошта другої кляси.

ФРАНЦІЯ ЗАСКОЧЕНА ВЕЛИКОДУШНОЮ АМЕРИКАНСЬКОЮ ДОПОМОГОЮ

Париж, 18. жовтня. — Признання Франції 200,000,000 долярів американських кредитів на збільшення її оборони та розбудову зброєневої індустрії було великою несподіванкою не тільки для французького загалу, але й для деяких урядових кол. Діло в тому, що у Франції кружляли постійні вістки, мовляв, Злучені Держави не бажають розбудовувати самої французької індустрії, — натомість дадуть їй кредити на закупно зброї в самій Америці та в інших країнах. Це викликувало негодування французьких робітників, бо з розбудовою продукції зв'язана праця, тоді як імпорт готових продуктів погіршує положення робітництва.

● 95 пасажирів кораблів Рульканія й Італія, які прибули до Ню Йорку, затримала іміґраційна влада на підставі нового протикомуністичного закону. Їх відослали на Елис Айленд „для „скрінінґу."

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Повідомляється членів 204 відділу, що надзвичайні збори відбудуться в суботу, 21. жовтня, о год. 8-ій ввечорі, в галі 334-336 Іст 14. вул. Ню Йорк. Прохається членів, щоб конечно прийшли на ці збори, бо є важні справи, які треба вирішити гуртом. 28. ц. м. ми відсвяткуємо Ювілей нашого відділу, тому треба все якслід приготовити, щоб гідно відбути це свято. — В. Гасій, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Повідомляємо всіх членів Тов. Зоря, від. 69, що триквартальні збори відбудуться в пятницю, 20. жовтня, в годині 8. ввечорі, в гали Українського клюбу ім. Драгоманова, під ч. 39 Іст 7. вул. З причини, що є дуже важні справи до полагодження, просимо всіх членів прийти на збори. — І. Єдинак, предс.; І. Мартинець, кас.; М. Ликтей, секр.

ГАРТФОРД, КОНН. — Повідомляється членів відділу 277, що місячні збори відбудуться в неділю, 22. жовтня, в церковній галі на Walnut St., точно в годині 1:30 попол. Члени, котрі мають залеглі вкладки, повинні вирівнати, бо інакше будуть суспендовані. — Н. Хорнат, М. Курдина, С. Федірко, С. Вишпевський.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. — Тов. Запорожська Січ, від. 342, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 22. жовтня, в годині 2. попол, в галі церковній на Roosevelt Ave. Проситься всіх членів і члениць зійтися на ці збори і розібрати тикети і книжечки до розпродажі на К а р д - Парті. Будемо принимати нових членів до Тов. і до УНСоюзу. Просимо явитись на зборах, а ми Вас впишемо. — Гр. Волянський, предс.; Н. Кіра, кас.; І. Маркович, секр.

БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЗНАЧИТЬ, НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ПОБУДОВАНА НА ПЕВНИХ, ТВЕРДИХ СОЛІДНИХ ОСНОВАХ

СПРАВЛЕННЯ

У статті „З приводу „Визвольників" ч. 236 „Свободи", має бути: „чекав у кімнаті перед", а не „чекав у передректорівськими..."; ч. 237: „партії Західної України і членів УНДО-ння", а не партії членів Західної УНДО-ння"; „Степан Рудик, коли його і одного старого", а не „Степан Рудик, коли його одного старого".

ТАРЗАН, ч. 2453. Великий Луї перебирає провід.

Почувши слова капітана, Великий Луї виступив наперед. „Ми не поїдемо до Леополдсвил!" — закликав він.

„Ви будете діставати накази від мене і Крімпа до кінця подорожі".

В переконанні, що Тарзан згинув під упавшим тягарем, Скондер і Крімп відпровадили капітана до містка...

...і зовсім не знали, що хтось за ними слідить.